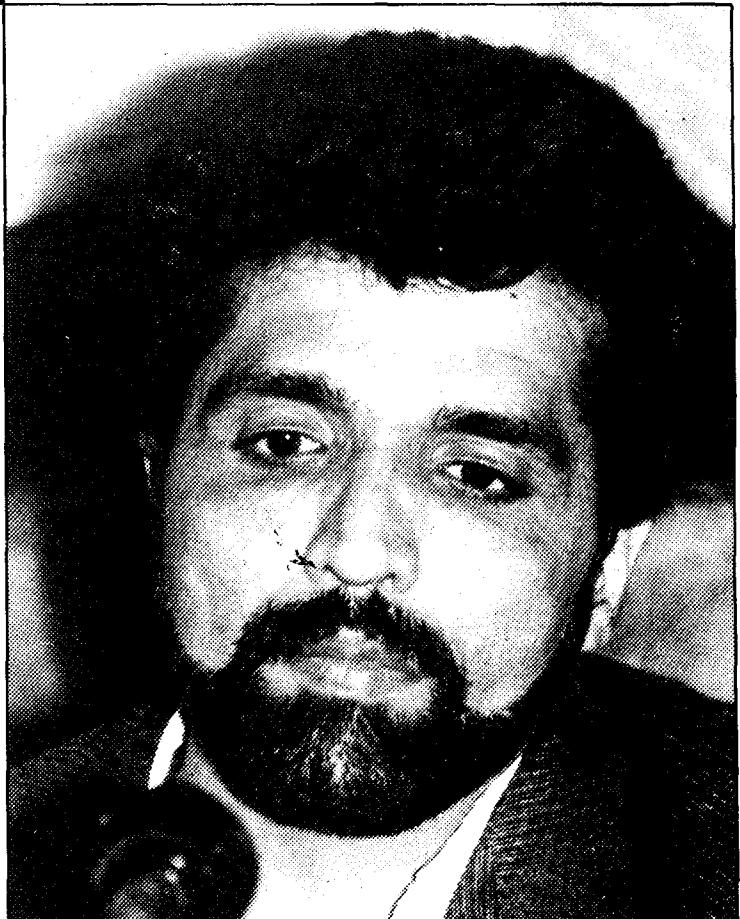

سینما و سیاست، حکومت و سانسور در گفت و گو با بهروز افخمی

قوه قضائیه: ایجاد التهاب / حمید کاویانی
خدا را درست مصرف کنیم / یادداشت‌های عابر پیاده
تمسک به قانون یا بازی با آتش / محمد گرگانی
شخصیت خاتمی: آندروپوف یا گورباچف؟ / فرد هالیدی / سلاله جبیی
پاسخ بنیاد مستضعفان به «سه چهروه، چند نکته»
حق نخواستن / اکبر گنجی
فرهنگ، خانه‌ی بشریت و در انسانیت (۱) / داریوش آشوری
موقعیت‌های ایمانی / احمد نراقی
حکومت ولایی (۱۴): ادله روایی و لایت فقیه / محسن کدیور
یک پیشنهادنو (پیشنهادی درباره روزنامه کیهان!)
دشواریهای گذر به جامعه مدنی در ایران (۱) / علی بزرگر
انتخاب نو / گفت و گو با عبدالعلی رضایی
۲۸ ماه از نوع دیگر (۴) / محمد ترکمان
روشنفکری دینی و مسئله زنان / مهرانگیز کار
گفتاری در اولویت اقتصادی توسعه سیاسی (۱) / محسن رنانی

محسن رنانی: ثروتهای بادآورده، قدرتهای بادآورده، و تنازع بقایی که اکنون در جامعه ما درگرفته است، ناشی از رشد بدون توسعه، و عقلانیت ابزاری بدون عقلانیت آئینی است.

مهرانگیز کار: برای نصف جمعیت این کشور بلا زده که هرگاه مردی زن خود را ارج می‌نهد، چپ‌وراست، سنتی و مدرن، صفت زن ذلیل رابه‌او می‌چسباند چه تفاوت دارد که راست سنتی برای که قدرت بنشیند یا روشنفکران دینی و نیروهای سیاسی متصل به آن؟

بهروز افخمی: هر نوع حمایت از جمله حمایت مالی، به طور طبیعی منجر به نظارت گسترده‌تری بر سینما می‌شود و این، به تنبل شدن سینما و بی‌اثری و بی‌خاصیتی آن می‌انجامد.

جامعه روشنفکری ما و به تبع آن جامعه فیلم‌سازانمان، اساساً قدر تمدن نیستند؛ بسیار محافظه‌کار، بسیار منفی باف، گوشنهنشین و اهل کسب حمایت از دولت هستند و بسیار دوست دارند که نقش یک اپوزیسیون مفت و مجانی و بی‌خطر و زحمت را بازی کنند.

سنت سبز می پیشیم (یعنی با نمرین هزینه و در نوبات بین)

زمان به مقصود می رسمی)

عقلانیت ابزاری، همان نوع عقلانیتی است که در بیشتر علوم انسانی و اجتماعی از آن گفت و گو می شود. یعنی همان عقلانیت حسابگر دو دو تا چهار تابی که ما در امور روزمره به کار می گیریم، علم اقتصاد انباشته است از تحلیلهای مربوط به حداکثرسازی سود، حداقل کسرسازی مطلوبیت، حداقل سازی هزینه، انتخاب بهینه و ...؛ اینها همه مبتنی بر عقلانیت ابزاری است. رفتارهای مبتنی بر عقلانیت ابزاری، قابل مشاهده و قابل کنترل است. یعنی اگر افراد، حداقل کننده (سود، مطلوبیت، تولید و ...) باشند، و برای این کار، سازگار نیز عمل کنند (یعنی انتخابهای آنها هم متضاد نباشد)، آنگاه عقلانیت ابزاری وجود خواهد داشت.

توسعه سیاسی، همان فرایندی است که به استقرار عقلانیت آئینی در جامعه می انجامد.

بنابراین عقلانیت ابزاری به معنای انجام اعمال «عقلایی» از طریق انتخاب مناسبترین «ابزار» برای محقق ساختن اهداف است. در عقلانیت ابزاری، «نیت» نهفته است. شما «نیت» دستیابی به هدفی را دارید و برای رسیدن به آن، به گونه‌ای عقلایی، بهترین ابزار را برمی‌گیرید. فروش به کسی که بالاترین قیمت را می‌پردازد، خرید از

نخست عقلانیت می‌پردازیم و بربط آنها را با یکدیگر و ارتباط توسعه سیاسی و توسعه اقتصادی را از طریق آنها بررسی می‌کنیم.

یکدیگر با مثالی آغاز کنیم. مردمی را در نظر بگیریم که صبحگاهان با اتومبیل شخصی از خانه حرکت می‌کنند و هدف همه آنها رسیدن به محل کار است. همگی آنها می‌کوشند تا با صرف کمترین زمان و کمترین هزینه به هدف مورد نظر خود (رسیدن به محل کار) دست یابند. تا این مرحله، آنها سطح اول عقلانیت، یعنی عقلانیت ابزاری را به کار گرفته‌اند. عقلانیت ابزاری به تک تک آنها حکم می‌کند که اگر سر چهارراه‌ها پلیس نیود (یعنی هزینه جریمه شدن غبور کنند (صرفه جویی در وقت و در هزینه‌های استهلاک و بنزین).

اما اگر رفتار انسانها در جامعه، تنها بر پایه عقلانیت ابزاری شکل بگیرد، همه زیان خواهد کرد. یعنی همه از رفتن بازمی‌مانند. چرا که همه در چهارراه اول به هم گره خواهند خورد. این جاست که عقلانیت آئینی به میان می‌آید و از گره خوردن جامعه پیشگیری می‌کند و در واقع بستر اجرای درست عقلانیت ابزاری را فراهم می‌آورد. عقلانیت آئینی حکم می‌کند که اگر همه، قواعد و آئینه‌ای اجتماعی را رعایت کنیم، همه سود می‌بریم و به سلامت (و البته به نوبت و با رعایت حق تقدم) به راه خود ادامه خواهیم داد و به اهدافی که «عقلانیت ابزاری» برای ما تعیین کرده

می‌شود که: «حل مشکلات اقتصادی بر توسعه سیاسی اولویت دارد. صرفنظر از انگیزه‌ها یا علل این گونه بیانات، بیم آن می‌بود که گمان شود جدای از درک شهودی جامعه و بیویژه صاحبان اندیشه و خرد، در مورد اولویت توسعه سیاسی، استدلالهای علمی مبتنی بر تحلیل اقتصادی وجود ندارد.

این نوشتار بر آن است که بر پایه‌های تحلیلهای اقتصادی، نشان دهد که در شرایط کنونی جامعه ما، توسعه سیاسی بر رشد اقتصادی اولویت دارد. بی‌گمان برعی تدبیر کوتاه مدت و عاجل برای حل برخی مشکلات حاد و دوری از برخی بحرانهای اقتصادی محتمل، ضروری است. اما توسعه بلند مدت اقتصادی و حل ریشه‌ای دشواریهای اقتصادی، بدون برخی اصلاحات نهادی و آماده شدن شرایط اجتماعی، امکان پذیر نخواهد بود. توسعه سیاسی، بستر انجام این اصلاحات و مقدمه آماده شدن شرایط اجتماعی است. بر این اساس، نخست با دو مقدمه نظری، اشاراتی کلی درباره ضرورت اقتصادی توسعه سیاسی می‌شود و سپس وارد مصادیق اقتصادی، مانند سرمایه‌گذاری، صادرات، رشد، استراتژی توسعه و ... می‌شویم.

در علم اقتصاد، عقلانیت به سه سطح متمایز- اما مرتبط- تقسیم می‌شود.^۱ سطح اول، عقلانیت ابزاری^۲ است؛^۳ سطح دوم، عقلانیت آئینی است؛ و سطح سوم،

محسن رنانی

گفتاری در اولویت اقتصادی توسعه سیاسی (۱) عقلانیت آئینی، بستر عقلانیت ابزاری

کسی که ارزانتر می‌فروشد، سرمایه‌گذاری در زمینه‌ای که
کمترین خطر و بیشترین سود را دارد و... همگی از مصادیق
کاربرد عقلانیت ابزاری هستند.

بخش اعظم رفتارهای اقتصادی روزمره افراد و بنگاهها
و نیز کلیه تحلیلهای و سیاستهای پیشنهادی علم اقتصاد، بر
اساس محاسبات مبتنی بر عقلانیت ابزاری است. همچنین
رشد اقتصادی (ونه توسعه) و پیشرفت مادی جوامع، بر پایه
عقلانیت ابزاری صورت گرفته است.

اما توسعه اقتصادی مفهوم گستردگی است که «رشد»
نتها یکی از جنبه‌های آن (پیشرفت مادی) را در بر می‌گیرد.
اکنون سخن این است که نه تنها جنبه‌های دیگر توسعه
اقتصادی (غیر از رشد) مبتنی بر سطح دوم عقلانیت، یعنی
عقلانیت آثینی است بلکه از آن جاکه عقلانیت ابزاری (که
رشد اقتصادی را باعث می‌شود) نیز تنها بر ستر عقلانیت
آثینی کاربرد می‌یابد، می‌توان گفت که رشد اقتصادی نیز
بدون استقرار عقلانیت آثینی، امکان پذیر نیست. و سرانجام
سخن این است که توسعه سیاسی، همان فرایندی است که
به استقرار عقلانیت آثینی در جامعه می‌انجامد.

اما عقلانیت آثینی کدام است؟ هرگاه ما آثینها و قواعد
کلی اجتماعی (از قبیل قوانین، سنتها، هنجارها و ارزشها و
...) را انجیزه‌های عقلانی (یعنی با درکی شهودی از منافع
اجرامی آنها، و فقط بر اساس عادت یا از روی ترس) به کار
بگیریم و مراجعات کنیم، بر اساس عقلانیت آثینی رفتار
کردایم.

عقلانیت ابزاری، به تنها یکی، فقط در تئوریها و عالم
تجربه به کار می‌آید. در صحنه عمل، انسانها در مجموعه‌ای
از شرایط واقعی اجتماعی دست به تصمیم گیری می‌زنند و
بنابراین، ترکیبی از عقلانیت آثینی و ابزاری را به کار
می‌گیرند.

رعایت چراغ قرمز، رعایت حق تقدم در رانندگی،
رعایت نوبت، احترام به قانون یا به قواعد اجتماعی، احترام
به حقوق دیگران... از مصادیق عقلانیت آثینی هستند. اگر
عقلانیت ابزاری به تنها یکی به کار گرفته شود، فرد توجیه
کافی خواهد داشت که از چراغ قرمز عبور کند (برای حداقل
سازی هزینه وقت خود)، یا حقوق دیگران را پایمال کند
(برای حداکثر سازی سود خود) و اما عقلانیت آثینی به
فرد حکم می‌کند که گرچه ممکن است با مراجعات قواعد و
هنچارهای اجتماعی، سود فعلی (کوتاه مدت) او کاهش
یابد. و یا هزینه‌ای بپردازد، اما عمل به این قواعد، عقلانی
است و وقتی همه به آنها عمل کنند، سود همه (بلند مدت)
افزایش خواهد یافت.

بنابراین رعایت آگاهانه و عاقلانه قواعد اجتماعی
(عقلانیت آثینی) کمک می‌کند تا همه بتوانند به بهترین نحو
و با کمترین هزینه اجتماعی، از طریق اعمال عقلانیت
ابزاری، به اهداف خود برسند. بنابراین عقلانیت ابزاری،
شیوه انتخاب بهترین ابزار برای دسترسی به اهداف فردی
است و عقلانیت آثینی بستری است که باعث می‌شود افراد
با کمترین «هزینه اجتماعی» به اهداف خود دست یابند.

به کارگیری عقلانیت ابزاری، بدون وجود بستری از
عقلانیت آثینی، جامعه را به یک چهارراه به هم تنیده و گره
خورد تبدیل می‌کند که همه برای حداکثر سازی سود خود
(صرفه جویی در وقت و هزینه) خواسته‌اند پیش از دیگران
از چهارراه عبور کنند، اما همه متوقف شده‌اند و هزینه
ستگینی نیز بر همه تحمل می‌شود. گیرم که یک پلیس
کارдан و قوی حاضر شود، و این چهارراه گره خواهد شد. (در

این صورت هر چهارراه یک پلیس می‌خواهد، یعنی همه
جامعه پلیس شوند که ناممکن و به مفهوم توقف فعالیت

بنابراین وجود قانون کامل یا وجود دولت قوی، مشکل
را حل نمی‌کند (گرچه از شدت آن می‌کاهد) بلکه لازم است
عقلانیت آثینی در روابط مردم جاری شود.

توسعه سیاسی، گرچه نافی وجود قانون کامل یا دولت
قوی نیست (و معمولاً قوانین کاملتر و دولتها قویتر - اما نه
خودکامه - نیز خود از دستاوردهای توسعه سیاسی است)،
اما عقلانیت آثینی را در جامعه ترویج می‌کند. توسعه
سیاسی کمک می‌کند تا مردم، خود در یک گفت و گویی
فرآگیر جمعی شرکت جویند و مشکلاتشان را تحلیل کنند و
به یک راه حل جمعی دست یابند. راحلهای جمعی معمولاً
به صورت قاعده، هنجار، ارزش یا حتی قانون درمی‌آید و
مردم چون در فرایند شکل‌گیری آنها مشارکت داشته‌اند،
فواید آنها را در می‌یابند و به آنها احترام می‌گذارند. این
همان عقلانیت آثینی است.

رشد اقتصادی، با عقلانیت ابزاری پیدید می‌آید، اما
اعمال عقلانیت ابزاری بدون وجود عقلانیت آثینی، رشد
پژوهیزینه و شکننده‌ای را راه همراه دارد. به نظر می‌رسد رشد
اقتصادی به دست آمده در سالهای پس از جنگ، بیشتر
می‌باشد بر عقلانیت ابزاری بوده است و عقلانیت آثینی در
این سالهای کاربرد چندانی نداشته است. به همین دلیل، افراد
رشد کرده‌اند، اما جامعه احسان عقب ماندن می‌کند. افزاد
با عقلانیت ابزاری به پیش رفته‌اند، اما هزینه‌های سنگینی
بر جامعه تحمیل کرده‌اند.

**ثروتهای بادآورده، قدرتهای بادآورده، و تنازع
باقایی که اکنون در جامعه ما در گرفته است، ناشی
از رشد بدون توسعه، و عقلانیت ابزاری بدون
عقلانیت آثینی است.**

توسعه سیاسی، با به جریان انداختن اطلاعات، با
استقرار نهادهای مدنی، با به راه انداختن نقد اجتماعی، با
به رخ کشیدن ناهنجاریها، با عنلی کردن بی‌قانونیها و ...
عقلانیت آثینی را در جامعه نهادینه می‌سازد (یعنی نخست
افراد و احدها مجبور به رعایت قواعد بازی می‌شوند، بعد به
آنها عادت می‌کنند و سرانجام آنها را مختارانه و عاقلانه
می‌پذیرند و رعایت می‌کنند).

بدون عقلانیت آثینی، عقلانیت ابزاری و حسابگریهای
دو تو از چهارتایی، برای جامعه بسیار پژوهیزینه خواهد بود و
آن را به چهارراه گره خورده‌ای تبدیل خواهد کرد. و بدون
توسعه سیاسی نیز عقلانیت آثینی محقق خواهد شد. به راه
افتدان عقلانیت ابزاری تنها، در جامعه، یعنی رشد
اقتصادی بدون توسعه. و این به معنی مسابقاتی برای به
چنگ اوردن سهم بیشتر و بیشتر در اقتصاد است، بدون آن
که هنجارهایی بر این سهم برپای نظارت کند. رشد بدون
توسعه، یعنی گل زدن بیشتر و بیشتر، بدون آنکه قواعدی بر
بازی حاکم باشد.

ثروتهای بادآورده، قدرتهای بادآورده، و تنازع باقایی که
اکنون در جامعه ما در گرفته است، ناشی از رشد بدون
توسعه، و عقلانیت ابزاری بدون عقلانیت آثینی است. توسعه
سیاسی را پس بداریم تا جامعه از این گره خورده‌ی ناشی از
رفتار ستاینباک «عقلان ابزاری» رهایی یابد. سطح سوم
عقلانیت (عقلانیت معنی دار بودن، حکایت دیگری است
که از آن گفت و گو خواهیم کرد.

پاورقیها

۱. بحث مسیوط در این باره، در کتاب زیر انجام شده است:

- Rationality in Economics, Shaun Hargreaves Heap, Basil Blackwell L.t.d., 1989.
2. Instrumental Rationality.
3. Procedural Rationality.

جمهوری اسلامی ایران
عرصه امروز و فردا را بنا کنیم
جنگ ایجاد می‌کنیم
آشتی و سختی را با خواسته امروزی
میان می‌گذاریم.

تکلیف استعفا به ریاست مجلس

متن قطعنامه انجمن‌های سیاسی تهران

حضور مبارک جناب جلالتماب آقای
احتشام‌السلطنه دام اجلاله
رحمت‌افزا می‌شویم.

از طرف عموم ملت؛ خاطر مبارک مسیوق است که
این تغییر وضع یعنی مشروطیت ایران اساسی بر قانون
مقدس اساسی است که با کروپها اتفاق ثروت و جریان
خونهای پاک فرزندان رشید ایران به دست آورده است. و
نیز مستحضرید که این قانون مقدس بر تمام ملت ایران از
شخص بندگان اعلیحضرت اقدس همایون خلد ملکه و
سلطانه که پادشاه مملکت است تا بزرگ فرمانفرما، حاکم
است و هر کس بدون استثناء مخالفت با اصول آن نماید بر
تام این ایران واجب و لازم است که با تمام قواحتی نثار
جان و مال، آن مخالف متمرد را به جزاء و سزا برسانند. و
نیز می‌دانید که مدتی است سوء اعمال و افعال جنابالی
که همه ضد با قانون اساسی مهاها است، مطرح مذاکره
است. بواسطه بعضی ملاحظات تابه حال به اغمض
گذراندیم تا این که سه روز قبل یکی از افراد ملت را که
حق ناظرات به مجلس مقدس دارد و بعد از اختتام مجلس
اعتراض حقه خود را به یکی از کلاه نموده و جنابالی که
رئیس هیأت مقننه و حافظ قانون بودید، اقدام به اعمال
قوه مجریه کرده و حکم به حبس آن نمودید و به موجب
اصل نهم و دهم قانون اساسی مقصوسی کرور نفوس
ایرانی و باید بدون تأمل و اهمال محترمانه استعفا بدید
و الـ ملت به تکالیف خود عمل خواهد نمود.

۲۵ شهر المظفر ۱۳۶۶ قمری

از طرف نمایندگان انجمن‌های محترم طهران
(امضا ۵۲ تن نمایندگان انجمنها)

(به نقل از خاطرات احتشام‌السلطنه، ص ۶۴۳)

(سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی)

صاحب امتیاز و مدیرمسئول
اکبر گنجی

چاپ: چاپ گستر

تلفن: ۰۲۰۸۱۸۶۴

نامبر: ۰۲۰۶۷۹۳۶

صندوق پستی: ۱۹۹۸۵-۵۹

راه‌نو در ویرایش و کوتاه‌کردن مطالب

آزاد است.

مقالات را بخواهید بخواهید

آوای نو می‌خواهید که آنهاست.

مطالب را باشید بخواهید نمی‌خواهید.

Class 10

三

سخنی میلاد و عطایانه جویی
در این دو هفته، نگاهی ممکن است
به زندگانی ایشان کند و در آن
زمانی که ایشان را بخوبی
نمی‌دانند و سده سهی
آنچه از ایشان می‌دانند، ممکن است
از این دو اسباب باشند: ایشان
که از این دو اسباب باشند،
که ایشان را بخوبی ندانند
که ایشان را بخوبی ندانند،

۱۷۹۱۰۵-۰۷۷۷۷-۰۸۴ و ۰۸۵-۰۷۷۷۷-۰۷۹۱۰۵
نهانی و نهانی کتابخانه های خود را دارند. خود اسفاریان
نهانی و نهانی کتابخانه های خود را دارند. خود اسفاریان
و سران ایسلاند کتاب میخواهند و بخوبی بخوبی خواهند
خواهند. فهرست شامل کتابخانه های مستوفیان
خواهند. و نهانی و نهانی امتحانی در میان کتابخانه های
کتابخانه های ایسلاندیان بخوبی خواهند. ایسلاندیان

دکتر محمد علی و
طامس کتاب «اسلام و سده میثاق»
برای این شهود شدم است. همان خان
قرآن در «روایات اسلامی» گذارد. آن را
استناده از متن «درست و تفسیری»
رسالت و مسیح به عنوان ۵۰ روایت
قرآن افراهم نموده است. آن هم بروز
دکتر «روهمی» در «روايات پیغمبریش و
معجم حاضر طراحت شد. کتابی
از «قرآن و تاریخ ام» و «کلیاتیه
ایران» در این کتاب آمده است.

دیست و ماسٹریسی هر
ساخت تکمیل و عدم قبولی

وَالْمُؤْمِنُونَ الْمُؤْمِنَاتُ وَالْمُؤْمِنُونَ الْمُؤْمِنَاتُ

وَالْمُؤْمِنُونَ إِذَا قُرِئُوا إِذَا قُرِئُوا أَعْلَمُوا بِأَنَّهُمْ مُنْذَهُونَ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

لهم إني أنت عدو الظلمة فاجعلني في نورك يا رب العالمين
YAD YADDAH

ستاد) میان کتابخانه
روزی پست فوک اوسال گفت

سید احمد کاظمی

روی

میراث اسلامی
میراث اسلامی
میراث اسلامی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحُكْمُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

10. The following is a list of the names of the members of the Board of Directors of the Company as of December 31, 1998:

1902-3

وَالْمُؤْمِنُونَ الْمُؤْمِنَاتُ وَالْمُؤْمِنُونَ الْمُؤْمِنَاتُ

لشون خانه هایی که در این مکان در دسترس قرار داشتند

39. *Phytolacca* sp. (L.)

Chloridum

The image shows the front cover of a book. The title 'بیسوی شما می‌آید' (Bisou Shoma Mi Aيد) is written in large, bold, black Persian script at the top. Below the title, the subtitle 'از این پیس کتاب' (From this Piss book) is written in smaller black script. The author's name, 'این پیس' (Ayen Piss), is positioned at the bottom left. The background of the cover is white with a faint, dark watermark-like pattern of a landscape scene.

١٤٦

٢٧٣

۱۴۳

40.

